

דף תרגול: חמישה רעיונות ששינו את העולם – הנאורות

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להגדיר חמישה עקרונות מרכזיים של הנאורות
- לשייך כל עיקרון להוגה הקשור בו
- לזהות את העקרונות במצבים מחיי היום־יום

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנת המושגים

1. ב – חיים, חירות וקניין
2. ב – לכבד את זכותו של אחר לחשוב אחרת
3. ג – חינוך שווה לנשים
4. א – תומס הובס
5. ג – להחליף את השלטון
6. ב – לכולם אותן זכויות וחובות לפי החוק

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – הזכויות טבעיות - האדם נולד איתן, לא המלך נותן אותן
2. לא נכון – סובלנות היא לכבד דעה שונה, לא להסכים איתה
3. נכון – זהו רעיון האמנה החברתית וריבונות העם
4. נכון – מרי וולסטונקראפט דרשה חינוך שווה לנשים
5. לא נכון – הובס תמך בשליט חזק, לוק האמין שהעם יכול להחליף שלטון שמפר זכויות

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. קניין
2. הובס
3. סובלנות
4. חינוך
5. אמנה

חלק ד' – התאימו הוגה לעיקרון

- 1 – ג (זכויות טבעיות ואפשרות להחליף שלטון מפר)
- 2 – א (שליט חזק תמורת סדר וביטחון)
- 3 – ד (סובלנות וחופש ביטוי)
- 4 – ב (חינוך שווה לנשים)

חלק ה' – עיקרון בחיים

1. תלמיד/ה שבוחר/ת מגמת לימוד לפי רצונו/ה האישי
2. שוויון הוא זכויות וחובות שוות, לא שכולם זהים או עושים אותו דבר
3. הסכם שבו האזרחים מוותרים על חלק מחירותם והשלטון מתחייב לשמור על הסדר וזכויותיהם

חלק ו' – כתיבה בסגנון בגרות

1. יש לבחור שני עקרונות (למשל זכויות טבעיות ושוויון), להציג כל אחד נכון, ולהסביר כיצד הוא סותר את השלטון המוחלט או מבנה המעמדות הישן

כרטיס יציאה – מה לחפש

- חיים, חירות וקניין
- הסכם בין העם לשלטון - העם מוותר על חלק מחירותו והשלטון שומר על הסדר והזכויות
- תשובה אישית עם נימוק המבוסס על אחד מחמשת העקרונות

טיפים להפעלה:

- ניתן לפתוח בדיון קצר על כלל שרירותי בכיתה כדי לחבר לשאלות שהוגי הנאורות שאלו
- כדאי להדגיש את ההבדל בין הובס ללוק דרך דוגמה מוחשית מחיי התלמידים
- במשחק הקלפים אפשר לעבוד בקבוצות קטנות ולסכם במליאה את ההתאמות הקשות ביותר

דף תרגול: חמישה רעיונות ששינו את העולם – הנאורות

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

לפני כ-300 שנה היו הוגים חכמים באירופה. הם חשבו על זכויות, חופש ושוויון. הרעיונות שלהם חשובים גם היום.

📖 מילון קטן:

זכויות טבעיות	זכויות שכל אדם נולד איתן - חיים, חירות וקניין
אמנה חברתית	הסכם בין העם לשלטון
סובלנות	לכבד דעות שונות משלי
אוטונומיה	אדם אחראי לחייו ובוחר את דרכו
שוויון בפני החוק	כולם שווים בזכויות ובחובות
ריבונות העם	השלטון מקבל סמכות מהעם
חופש ביטוי	הזכות לחשוב ולהביע דעה בלי פחד

1 חלק א' – הבנת המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה לוק אמר שהן זכויות טבעיות?

א) כבוד, עושר ותהילה ב) חיים, חירות וקניין ג) שלטון, צבא ומסים ד) דת, שפה ותרבות

2. מה זה סובלנות?

א) להסכים עם כולם ב) לכבד את זכותו של אחר לחשוב אחרת ג) לשתוק תמיד
ד) להתעלם מדעות אחרות

3. מה וולסטונקראפט רצתה?

א) ביטול המדע ב) שלטון של מלך חזק ג) חינוך שווה לנשים ד) סגירת בתי הקפה

4. מי רצה שליט חזק?

א) תומס הובס ב) וולטר ג) מרי וולסטונקראפט ד) ג'ון לוק

5. מה העם יכול לעשות אם השלטון רע?

א) שום דבר ב) לברוח מהמדינה ג) להחליף את השלטון ד) לבקש מהכנסייה

6. מה זה שוויון בפני החוק?

א) כולם מרוויחים אותו שכר ב) לכולם אותן זכויות וחובות לפי החוק ג) כולם לומדים אותו מקצוע
ד) רק אצילים נשפטים

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	לפי הוגי הנאורות, הזכויות ניתנות לאדם על ידי המלך	☐	☐
2	סובלנות פירושה להסכים עם כל דעה	☐	☐
3	הוגי הנאורות טענו שהשלטון צריך להסתמך על הסכמת העם	☐	☐
4	בתקופת הנאורות כבר היה קול שדרש חינוך שווה לנשים	☐	☐
5	הובס ולוק חשבו באותו אופן על טבע השלטון	☐	☐

3 חלק ג׳ – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי לוק, הזכויות הטבעיות הן חיים, חירות ו _____

2. _____ היה הוגה שתמך בשליט חזק תמורת ביטחון וסדר

3. וולטר נלחם למען חופש ביטוי ו _____

4. מרי וולסטונקראפט דרשה _____ שווה לנשים

5. הרעיון שהשלטון נשען על הסכמת העם נקרא _____ חברתית

4 חלק ד׳ – התאימו הוגה לעיקרון

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ג׳ון לוק	___	**א.** שליט חזק תמורת סדר וביטחון
2. תומס הובס	___	**ב.** חינוך שווה לנשים
3. וולטר	___	**ג.** זכויות טבעיות ואפשרות להחליף שלטון מפר
4. מרי וולסטונקראפט	___	**ד.** סובלנות וחופש ביטוי

5 חלק ה׳ – עיקרון בחיים

ענו בקצרה.

1. תנו דוגמה מחיי היום-יום לעיקרון של אוטונומיה

2. מה ההבדל בין שוויון לבין 'כולם אותו דבר'?

3. הסבירו במשפט אחד מה זו אמנה חברתית

6 חלק ו' – כתיבה בסגנון בגרות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הציגו שני עקרונות של הנאורות, והסבירו כיצד כל אחד מהם ערער על הסדר הישן באירופה

כרטיס יציאה

מה הן הזכויות הטבעיות לפי לוק?

הסבירו במשפט אחד: מה זו אמנה חברתית?

איזה עיקרון של הנאורות הכי חשוב בעיניכם ולמה?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀